
På god vei mot mindre antibiotikabruk

AKTUELT I FORENINGEN

LISBET T. KONGSVIK

lisbet.kongsvik@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

Pilotprosjektet *Riktigere antibiotikabruk i kommunene* (RAK) har på under ett år ført til hele 15 % nedgang i forskrivning av antibiotika i Buskerud.

Morten Lindbæk og Ingvild Madland Størdal er svært tilfredse med at antibiotikabruken i pilotfylket Buskerud har gått ned med 15 %. Foto: Lisbet T. Kongsvik

I januar 2016 lanserte helseminister Bent Høie *Handlingsplan mot antibiotikaresistens i helsetjenesten*. Handlingsplanens nasjonale mål er å redusere antibiotikabruken med 30 % i løpet av 2020.

– Allmennleger i Norge forskriver mindre og riktigere enn de fleste andre lands allmennleger, men vi er likevel langt fra flinkest i Europa. Helsetjenesten selv og helsemyndighetene har derfor satt dette målet, sier Morten Lindbæk, leder for Antibiotikasenteret for primærmedisin (ASP).

– Det er en tydelig sammenheng mellom et lands antibiotikabruk og forekomsten av resistente bakterier. For å begrense problemene som antibiotikaresistens gir, er det derfor nødvendig å holde antibiotikaforbruket så lavt og så smalspektret som mulig, påpeker Lindbæk som i tillegg til å lede ASP er fastlege og professor i allmennmedisin ved Universitetet i Oslo.

Lindbæk sier videre at fastlegepraksis og legevakt står for rundt 80 % av antibiotikabruken i Norge. Om lag 15 % av konsultasjonene hos fastlegen gjelder luftveisinfeksjoner, og over halvparten av all antibiotika som skrives ut av fastlegene går til behandling av disse infeksjonene.

– Det er derfor særlig her det er mye å hente på riktigere antibiotikabruk. Noen leger gir sjelden antibiotika, andre ofte, sier Lindbæk.

Stor bedring

I kjølvannet av lanseringen av den nye handlingsplanen etablerte ASP sammen med Senter for kvalitet i legekontor (SKIL) et kvalitetsforbedringsprosjekt i allmennmedisin som har som mål å få ned antibiotikabruken i Norge.

RAK-prosjektet startet opp som en pilot i Buskerud i november 2016. Alle fastlegene i fylket ble invitert til å delta på et 15 timers klinisk emnekurs som omfattet tre nettkurs og tre gruppemøter. Kurset er todelt. Først settes legene inn i retningslinjene for antibiotikabruk utenfor sykehus. I del to får kursdeltakerne en rapport over hva de har forskrevet av antibiotika det siste året, basert på Reseptregisteret. Disse rapportene er utgangspunkt for diskusjon. Over halvparten av fastlegene i Buskerud har nå fullført kurset. Resultatet er at utskrivning av antibiotika har gått ned med hele 15 % i fylket. Andelen smalspektret antibiotika har økt med over 20 % både for luftveis- og urinveisinfeksjoner.

– Dette er gode nyheter med tanke på kampen mot antibiotikaresistens og et godt eksempel på hvordan man kan få til kvalitetsforbedring, sier Lindbæk.

Fornøyd kursdeltaker

Ingvild Madland Størdal er en av fastlegene som har gjennomført RAK-kurset.

– Det har vært spennende og lærerikt å få oversikt over egen utskrivning før og etter kurset. Det fungerte bra med litt nettbasert forberedelse og gjennomgang før kurset, og det var nyttige og gode diskusjoner på gruppemøtene, sier Størdal.

– Jeg er glad for å kunne bidra til at antibiotikaforskrivningen går ned, og for å være mer bevisst på å bruke mer smalspektret enn bredspektret antibiotika. Gjennom RAK-prosjektet har jeg erfart at det ikke er så store grep som skal til for å redusere antibiotikaforbruket, sier hun.

Budskapet har nådd frem

Nye tall viser at totalforbruket av antibiotika det siste året har gått ned med 5 % på landsbasis. Samtidig viser en studie som har kartlagt antibiotikabruken hos barn i Norge at forskrivningen av antibiotika til barn har falt med 24 % fra 2012 til 2016. Studien ble presentert i Tidsskrift for Den norske legeforening i oktober.

– Dette er gledelig. Grunnen til nedgangen er nok at det har vært mye publisitet i media rundt resistente bakterier og at det skrives ut for mye antibiotika. Både fastleger og publikum har tydeligvis fått med seg viktigheten av dette, noe som nok igjen har ført til nedgangen. Vi fastleger merker at det er mye lettere å diskutere dette med pasientene nå enn det var for ti år siden, så budskapet har nådd frem, sier Lindbæk.

Flere fastleger skal kurses

I løpet av 2017 har fastleger i Akershus, Finnmark og Troms fulgt i Buskeruds fotspor og deltatt på RAK-kurs. I desember står Sør-Trøndelag for tur, og i 2018 og 2019 følger resten av landet etter.

– De som har deltatt virker fornøyde og vi har kun fått gode tilbakemeldinger. Vi er spesielt fornøyde med deltakelsen: over 50 % av fastlegene har deltatt. Det blir etterhvert spennende å se hvor mye antibiotikabruken går ned i disse fylkene, sier en optimistisk Lindbæk.

Publisert: 13. november 2017. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. september 2026.